

Jolanta Gągorowska-Chudobska

Czekan miedziany

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 25, 304-305

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Naczynie jest wytworem ludności kultury trzcinieckiej¹. Wykształciła się ona w epoce brązu na przełomie XVII i XVI wieku p.n.e. i rozwijała na ziemiach środkowej i wschodniej Polski do około XIII wieku p.n.e. Dominującą formą gospodarki ludności kultury trzcinieckiej było rolnictwo i chów zwierząt. Zamieszkiwano przede wszystkim rozległe i długo użytkowane osady zlokalizowane na terenach lessowych, z budowlami wgłębnymi w ziemię i naziemnymi.

Przewodnią formą ceramiki były naczynia o esowatym profilu i skośnie ściętym brzegu. Zmarłych chowano najczęściej niespalonych w kurhanach i grobach płaskich. Wyroby z brązu związane z tą kulturą ograniczają się do skarbów i pojedynczych znalezisk oraz niewielkiej liczby przedmiotów odkrytych na cmentarzyskach. Skarby składają się wyłącznie z różnego rodzaju ozdób, bardzo często pochodzenia południowego jak np. naramienniki i bransolety. Nadal też wykorzystywano kamień i krzemień do wyrobu narzędzi i broni.

CZEKAN MIEDZIANY

Il. 2. Czekan miedziany

Czekan miedziany

Okolice Wiślicy

Kultura malicka i kultura lubelsko-wołyńska – od 1. poł. V-IV w. p.n.e.

Dł. 18 cm, szer. 6 cm, obuch 3,7x1,7 cm, szer. ostrza 4 cm, śr. otworu 3,5 cm

MNKi/A/5195

Czekan trójkątny, z dużym otworem w najszerszym miejscu. Powyżej otworu zwęża się w stronę płaskiego prostokątnego obucha. Ostrze asymetryczne, poprzeczne w stosunku do obucha. Powierzchnia nierówna. Czekan powstał w wyniku odlania w formie, stanowi unikat w skali kraju, w Polsce znaleziono ich tylko kilka. Jest wytworem ludności należącej do cyklu lendzielsko-polgarskiego, reprezentowanego przez kulturę malicką i kulturę lubelsko-wołyńską ceramiki malowanej. Jest to cykl rozwijający się od 1. poł. V tysiąclecia p.n.e. do początków IV tysiąclecia p.n.e. nad górną Wisłą. Łączyły go silne więzy z terenami zakarpacki-

¹ Nazwa pochodzi od miejscowości Trzciniec w województwie lubelskim, skąd pochodzą pierwsze odkrycia

mi. Żywe, umocnione wielowiekową tradycją kontakty sprawiły, że tworzące się na południu nowe wzorce i pomysły przenikały tu bardzo szybko, krzyżując nurty niosące elementy z różnych kierunków. Jedną z jego charakterystycznych cech było przyswojenie umiejętności produkcji pierwszych przedmiotów metalowych – miedzianych.

Źródeł tej zupełnie nowej dziedziny należy szukać na Bliskim Wschodzie. Najstarsze przedmioty z miedzi znane z terenu południowo-wschodniej Polski, to okazy importowane z południa. Są to znaleziska luźne. Jednak, co do południowego pochodzenia nie ma wątpliwości, oddziaływania te widoczne są również w innych elementach cyklu lendzielsko-polgarskiego, m.in. w formach ceramiki (profilowane wazy, naczynia na nóżkach) oraz jej zdobnictwie (ornamentyka kłuta, kreskowa i stempelkowa, wątki plastyczne i malowane).

W zakresie form gospodarowania rozwijało się intensywne rolnictwo oraz hodowla zwierząt. Osadnictwo skupiało się w niewielkie grupy złożone z jednej lub kilku dużych osad i otaczających je mniejszych osiedli, składających się zwykle z kilku dużych domostw i towarzyszących im obiektów gospodarczych.

AMFORA

Il. 3. Amfora ze Złotej

Amfora ze Złotej
Złota k. Sandomierza
Kultura złocka – 2300-1800 r. p.n.e.
wys. 21,6 cm, śr. otworu 10,8 cm
MNKi/A/603